

Vlaanderen
is landbouw & visserij

IN DE BAN VAN CORONA

**Resultaten van de bevraging
bij LMN-landbouwers in september 2020**

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& VISSERIJ

www.vlaanderen.be/landbouw

IN DE BAN VAN CORONA

**Resultaten van de bevraging bij LMN-
landbouwers in september 2020**

Colofon

Samenstelling

Departement Landbouw en Visserij

Auteurs

Jan De Samber

Verantwoordelijk uitgever

Patricia De Clercq, secretaris-generaal Departement Landbouw en Visserij

Depotnummer

D/2021/3241/037

Lay-out

Vlaamse overheid

Voor meer informatie over het rapport kunt u contact opnemen met de auteur(s) van het rapport. Ons e-mailadres is als volgt samengesteld: VOORNAAM.NAAM@LV.VLAANDEREN.BE. Ons generiek adres is KENNIS@LV.VLAANDEREN.BE.

U vindt onze rapporten terug op:

WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUW/STUDIES

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt: De Samber J. (2020) *In de ban van corona. Resultaten van de bevraging bij LMN-landbouwers in september 2020*, Departement Landbouw en Visserij, Brussel.

Graag vernemen we het als u naar dit rapport verwijst in een publicatie. Als u een exemplaar ervan opstuurt, nemen we het op in onze bibliotheek.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Als u echter toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u hier graag bij helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

Deze publicatie werd door het Departement Landbouw en Visserij met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze publicatie. De gebruiker van deze publicatie ziet af van elke klacht tegen het Departement Landbouw en Visserij of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het Departement Landbouw en Visserij of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

INHOUD

Samenvatting	5
1 Aanleiding en opbouw rapport	6
2 Impact op de economische toestand	7
3 Specifieke impact op de landbouwer en het bedrijf	10
3.1 Belemmeringen en problemen	10
3.1.1 Totale land- en tuinbouwsector	10
3.1.2 Per deelsector	11
3.2 Ondernomen acties en maatregelen	13
3.2.1 Totale land- en tuinbouwsector	13
3.2.2 Per deelsector	14
3.3 Combinatie van belemmeringen en ondernomen acties	16
3.4 Gebruik en belang van handelskanalen en andere inkomensbronnen	18
4 Specifieke resultaten aardappel- en sierteeltsector	22
4.1 Aardappelsector	22
4.1.1 Aandeel contractteelt en teelt voor vrije markt	22
4.1.2 Onverkochte voorraden aardappelen	24
4.2 Sierteeltsector	25
5 Conclusie	28
Figuren	30
Tabellen	31
Bijlagen	32

2 IMPACT OP DE ECONOMISCHE TOESTAND

In wat volgt bespreken we zowel resultaten over alle deelsectoren heen als resultaten per deelsector. Figuren 1 tot 4 tonen de resultaten van de totale land- en tuinbouwsector. De gedetailleerde resultaten per deelsector staan in de bijlage achteraan.

Economische situatie afgelopen 6 maanden

Zo goed als alle respondenten schatten de economische situatie van de afgelopen zes maanden negatief (59%) of neutraal (32%) in. Slechts een beperkt aantal respondenten (9%) ervoer een betere economische situatie. De resultaten bevestigen de vermoedens: de coronacrisis heeft op de economische situatie haast altijd een invloed wanneer het een negatieve evolutie of prognose betreft. In de beperkte gevallen waar de economische situatie neutraal of positief ingeschat wordt, lijkt de invloed van de coronacrisis eerder beperkt.

Bepaalde sectoren tonen een pessimistischer beeld dan andere. De deelsectoren melkvee, akkerbouw, varkens en overige landbouw geven het vaakst een negatieve economische situatie aan. De invloed van de coronacrisis is het grootst voor de melkveesector, de varkens en groenten onder glas. De fruit- en vleesveesector geven een iets minder groot belang aan de coronacrisis. Er zijn uiteraard verschillen binnen elke deelsector.

Economische situatie komende 6 maanden

De economische situatie voor de komende 6 maanden, vanaf het moment van de bevraging, wordt nog iets negatiever ingeschat dan de voorgaande 6 maanden. 47% voorspelt een slechtere situatie, 42% een gelijkaardige situatie en 10% een ietwat betere economische situatie. Het feit dat deze periode vergeleken wordt met de algemeen negatieve voorgaande 6 maanden zorgt er vaak voor dat een situatie die gelijk blijft, nog steeds (zeer) negatief kan zijn. De grootste bewegingen doen zich voor in de melkvee-, varkens-, akkerbouw- en sierteeltsector onder glas. De invloed van corona blijft uiteraard steeds belangrijk, maar lijkt zeker voor de sierteelt-, varkens- en glasgroentesector wat af te nemen.

Verwachte prijs en productie

De verwachte verkoopprijs voor de komende zes maanden wordt zeer divers ingeschat. Er zijn bedrijven die een beperkte prijsstijging verwachten. Een groter aantal bedrijven verwacht een gelijkaardige prijs en ongeveer eenzelfde aantal verwacht een prijsdaling. Binnen elke deelsector zijn er bedrijven die een daling, stabilisatie of stijging verwachten, wat een eenduidige uitspraak moeilijk maakt. Een verwachte prijsstijging wordt vaker aangeduid in de vleesvee-, varkens-, glasgroente- en fruitsector. De impact van de coronacrisis op deze verwachtingen is eerder beperkt, behalve in de varkenssector. Binnen elke sector zijn er echter meer bedrijven die een stabilisatie of daling verwachten. Het belang van de coronacrisis bij deze verwachting is vaak groot.

Op vlak van de verwachte productie denkt de meerderheid van de respondenten zijn of haar productie gelijk te houden. Een kleiner aandeel denkt de productie licht te zien stijgen of dalen. Binnen de meeste sectoren wordt elke evolutie (dalen, gelijk, stijgen) aangeduid. De invloed van de coronacrisis is, vergeleken met de andere vragen, eerder beperkt voor de verwachte productie. In specifieke gevallen is het natuurlijk niet uit te sluiten dat de coronacrisis wel een grote rol speelt.

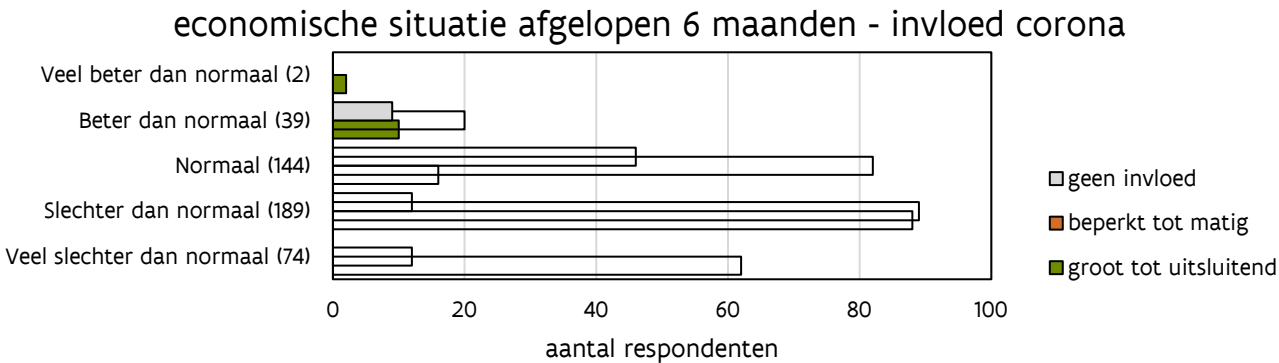

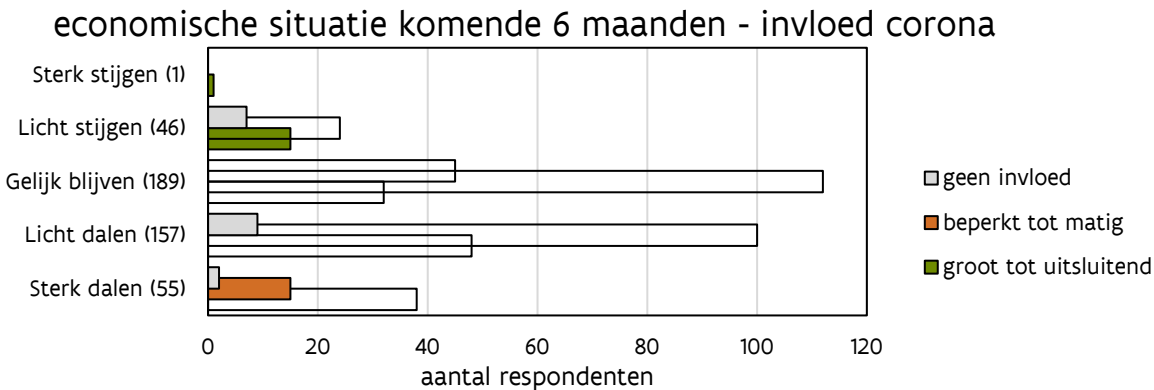
De verwachte economische situatie zal dus eerder beïnvloed worden door de verwachte verkoopprijzen dan door de verwachte productie. De verkoopprijs is echter niet de enige factor die de economische situatie bepaalt, dus een één-op-één verband kan niet gemaakt worden.

De resultaten van de enquête tonen dat in het algemeen de komende 6 maanden divers maar algemeen negatiever ingeschat worden dan de afgelopen 6 maanden. Tussen de sectoren en binnen elke sector is er echter een grote variatie. Individuele bedrijven ervaren de crisis op een eigen manier. De economische situatie blijft echter negatief.

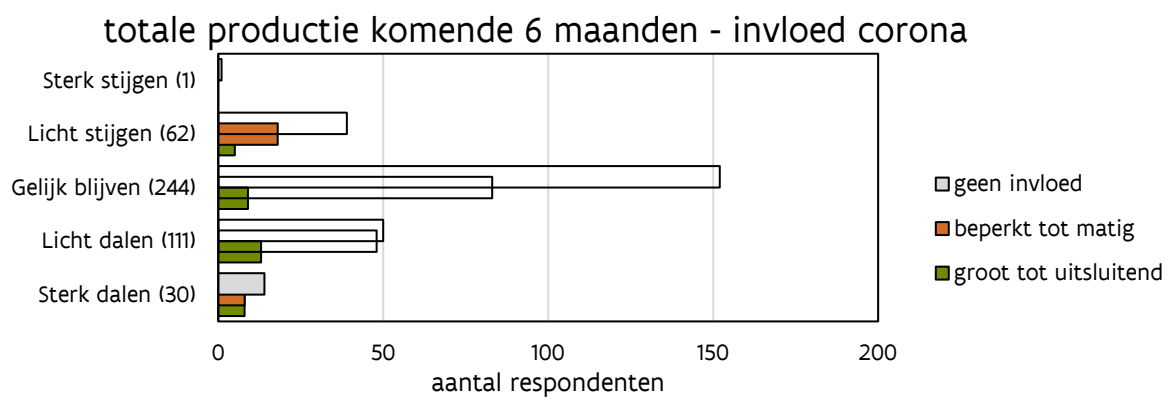
Figuur 1: invloed van de coronacrisis op het antwoord op de vraag "Hoe beschouwt u de economische situatie van uw bedrijf gedurende de afgelopen 6 maanden?"

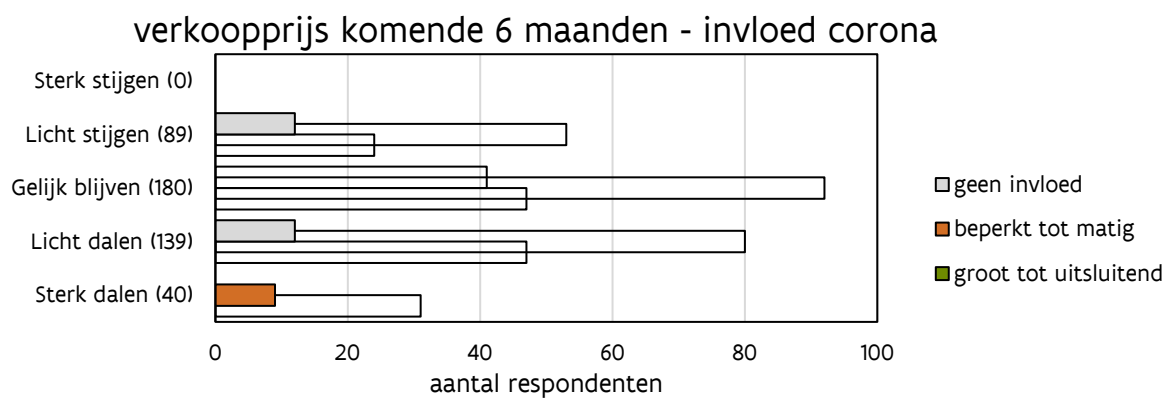
Figuur 2: invloed van de coronacrisis op het antwoord op de vraag "Hoe verwacht u dat de economische situatie van uw bedrijf de komende 6 maanden zal evolueren?"

Figuur 3: invloed van de coronacrisis op het antwoord op de vraag "Hoe verwacht u dat de totale productie van uw bedrijf de komende 6 maanden zal evolueren?"

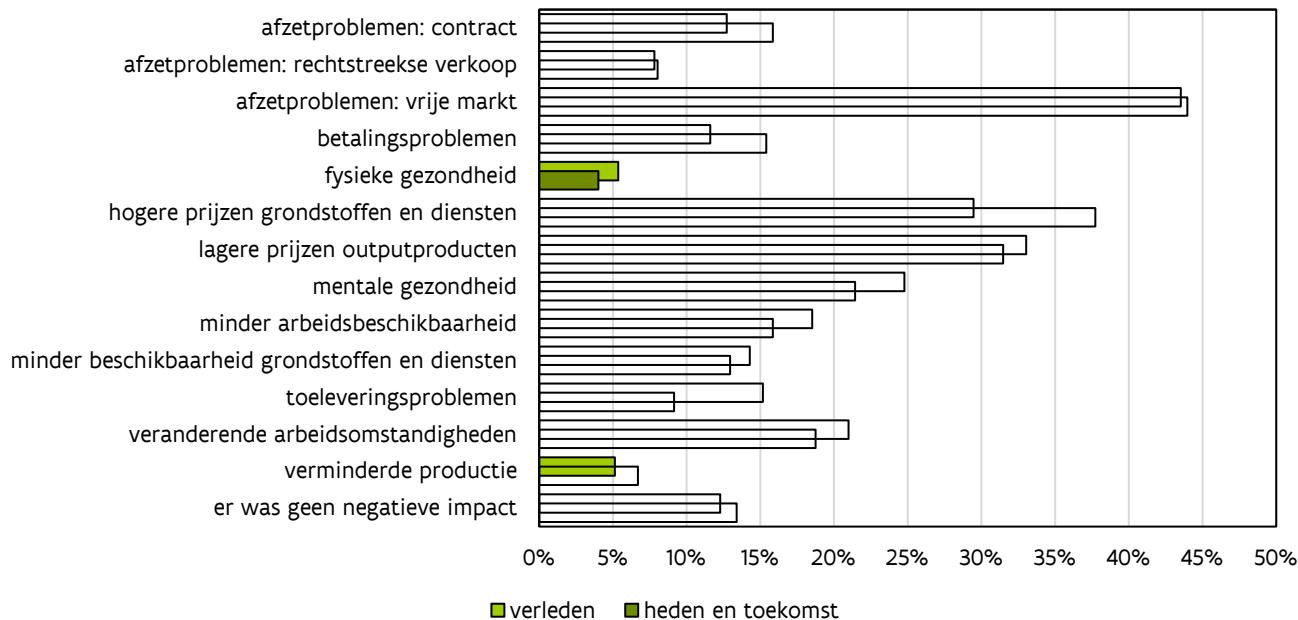

Figuur 4: invloed van de coronacrisis op het antwoord op de vraag "Hoe verwacht u dat uw verkoopprijzen de komende 6 maanden zullen evolueren?"

Figuur 5: ervaren belemmeringen door de coronacrisis, over alle sectoren heen, voor het verleden en heden/toekomst (t.o.v. moment van de bevraging), procentueel aandeel van de respondenten

3.1.2 Per deelsector

In Tabel 1 worden de belemmeringen opgesplitst per deelsector. Hieruit kunnen enkele interessante gelijkenissen en verschillen gehaald worden. Merk wel op dat het aantal bedrijven per sector soms beperkt is, wat sterke algemene uitspraken bemoeilijkt.

Elke sector duidt **afzetproblemen** aan, waarbij vooral afzet via de **vrije markt** getroffen wordt. Akkerbouw-, varkens- en sierteeltbedrijven onder glas werden het zwaarst getroffen. Sierteeltbedrijven verwachten een voorzichtige verbetering ten opzichte van het verleden, maar voor akkerbouw- en varkensbedrijven blijven de verwachtingen slecht. Akkerbouwbedrijven verwachten zelf een grote toename in afzetproblemen via contract.

Hogere **prijzen voor grondstoffen en diensten** waren in het verleden voornamelijk een probleem voor de dierlijke sector. In het heden en de toekomst verwachten ook andere sectoren, vooral akkerbouw en fruitteelt hier verdere problemen mee. De opvallendste stijgers zijn akkerbouw-, melkvee- en fruitteeltbedrijven.

Lagere **prijzen voor geleverde producten** zijn vooral een probleem voor de akkerbouw-, melkvee-, varkens- en sierteeltsector. De sierteeltsector schat dit probleem in het heden en de toekomst minder negatief in. De andere sectoren schatten een gelijkaardige impact in voor de toekomst.

Niet onlogisch ervoeren vooral groente-, sierteelt- en fruitbedrijven **arbeidsproblemen**, aangezien zij vaak gebruik maken van externe arbeid, zoals seizoensarbeid. Ook in de toekomst houdt dit aan.

Betalingsproblemen deden zich vooral voor in de sierteeltsector, maar ook de varkens-, akkerbouw en rundveesector heeft een bovengemiddeld aandeel problemen. Een negatieve impact op **mentale gezondheid** raakt alle sectoren. Voor de tuinbouw- en akkerbouwsectoren ligt het aandeel het hoogst.

Tabel 1: belemmeringen binnen elke sector, procentueel volgens aantal bedrijven in elke sector; verleden en heden/toekomst

Aandeel binnen elke sector (verleden)	Akker	Melk	Vlees	Vark	GR OL	GR gl	Sier gl	Fruit	Ov. LB	Ov. TB	Alle
Afzetproblemen: contract	21%	14%	9%	11%	6%	6%	38%	6%	14%	6%	13%
Afzetproblemen: rechtstreekse verkoop	9%	8%	4%	6%	6%	3%	38%	6%	8%	13%	8%
Afzetproblemen: vrije markt	48%	34%	30%	77%	41%	38%	56%	19%	55%	13%	44%
Betalingsproblemen	12%	14%	13%	17%		6%	31%	8%	9%	6%	12%
Fysieke gezondheid	3%	6%	7%	3%	12%	9%	13%	3%	3%	13%	5%
Hogere prijzen grondstoffen en diensten	24%	48%	41%	34%	18%	12%	19%	28%	24%	19%	29%
Lagere prijzen outputproducten	42%	51%	7%	49%	18%	15%	44%	8%	38%	19%	33%
Mentale gezondheid	33%	30%	15%	23%	24%	26%	38%	39%	19%	6%	25%
Minder arbeidsbeschikbaarheid	6%	5%		6%	53%	47%	63%	61%	10%	31%	19%
Minder beschikbaarheid grondstoffen en diensten	18%	19%	9%	14%		12%	19%	19%	14%	13%	14%
Toeleveringsproblemen	18%	8%	17%	11%	18%	12%	13%	36%	14%	19%	15%
Veranderende arbeidsomstandigheden	33%	11%	9%	6%	47%	38%	13%	58%	15%	25%	21%
Verminderde productie	12%	4%	4%		24%	6%	13%		3%	13%	5%
Er was geen negatieve impact	18%	5%	30%	3%	12%	15%	6%	6%	12%	25%	12%
Aantal bedrijven	33	80	46	35	17	34	16	36	133	16	448

Aandeel binnen elke sector (heden/toekomst)	Akker	Melk	Vlees	Vark	GR OL	GR gl	Sier gl	Fruit	Ov. LB	Ov. TB	Alle
Afzetproblemen: contract	42%	9%	7%	14%		6%	25%	6%	25%	6%	16%
Afzetproblemen: rechtstreekse verkoop	12%	8%	4%	3%		6%	25%	8%	10%	6%	8%
Afzetproblemen: vrije markt	58%	38%	26%	77%	24%	38%	44%	22%	55%	25%	44%
Betalingsproblemen	12%	16%	15%	20%	12%	12%	31%	11%	15%	6%	15%
Fysieke gezondheid		8%	4%	3%	12%	6%	6%	3%	2%	6%	4%
Hogere prijzen grondstoffen en diensten	42%	58%	35%	37%	24%	18%	25%	44%	36%	13%	38%
Lagere prijzen outputproducten	39%	53%	9%	46%	6%	15%	19%	11%	36%	19%	31%
Mentale gezondheid	30%	20%	22%	17%	29%	24%	25%	33%	17%	6%	21%
Minder arbeidsbeschikbaarheid	12%	4%		9%	53%	44%	44%	44%	8%	25%	16%
Minder beschikbaarheid grondstoffen en diensten	27%	16%	13%	14%	6%	3%	13%	14%	10%	19%	13%
Toeleveringsproblemen	15%	8%	11%	6%	12%	9%	13%	11%	7%	19%	9%
Veranderende arbeidsomstandigheden	18%	16%	7%	6%	35%	35%	25%	56%	11%	25%	19%
Verminderde productie	18%	4%	7%		12%	12%		3%	8%	6%	7%
Er was geen negatieve impact	12%	8%	28%		6%	21%	31%	11%	13%	19%	13%
Aantal bedrijven	33	80	46	35	17	34	16	36	133	16	448

Akker: akkerbouw – Melk: melkvee – Vlees: vleesvee – Vark: varkens – GR OL: groenten openlucht – GR gl: groenten glas – Sier gl: sierteelt glas – Fruit: fruiteelt – Ov. LB: overige landbouw – Ov. TB: overige tuinbouw

Tabel 2: ondernomen acties en maatregelen binnen elke sector, procentueel volgens aantal bedrijven in elke sector, verleden en heden/toekomst

Aandeel binnen elke sector (verleden)	Akker	Melk	Vlees	Vark	GR OL	GR gl	Sier gl	Fruit	Ov. LB	Ov. TB	Alle
Andere afzetkanalen	9%	8%	11%	11%	18%	12%	75%	8%	6%	13%	13%
Andere inkomensbronnen	9%	5%	7%	11%		3%	6%	3%	8%		6%
Besparen op arbeid	9%	8%		6%	24%	18%	50%	25%	7%	13%	13%
Financiële hulp	9%	5%	15%	14%		3%	31%	8%	9%		9%
Investerings uitstellen	39%	39%	26%	29%	29%	12%	31%	36%	26%	13%	31%
Landbouwproductie aanpassen	12%	10%	9%	3%	35%	18%	19%	8%	6%	13%	12%
Geen bijkomende maatregelen	58%	51%	54%	51%	35%	44%	6%	39%	59%	56%	47%
Aantal bedrijven	33	80	46	35	17	34	16	36	133	16	448

Aandeel binnen elke sector (heden/toekomst)	Akker	Melk	Vlees	Vark	GR OL	GR gl	Sier gl	Fruit	Ov. LB	Ov. TB	Alle
Andere afzetkanalen	9%	5%	15%	9%	6%	6%	56%	3%	14%	19%	12%
Andere inkomensbronnen	12%	10%	4%	14%		3%	13%	8%	10%	6%	9%
Besparen op arbeid	9%	8%	4%	3%	12%	24%	25%	28%	7%	13%	10%
Financiële hulp	3%	8%	9%	11%		6%	19%	6%	8%	6%	8%
Investerings uitstellen	42%	44%	26%	34%	24%	15%	31%	36%	26%	13%	31%
Landbouwproductie aanpassen	30%	14%	20%	14%	29%	15%	19%	8%	14%	19%	16%
Geen bijkomende maatregelen	45%	41%	61%	46%	59%	44%	6%	42%	53%	63%	48%
Aantal bedrijven	33	80	46	35	17	34	16	36	133	16	448

Akker: akkerbouw – Melk: melkvee – Vlees: vleesvee – Vark: varkens – GR OL: groenten openlucht – GR gl: groenten glas – Sier gl: sierteelt glas – Fruit: fruitteelt – Ov. LB: overige landbouw – OV. TB: overige tuinbouw

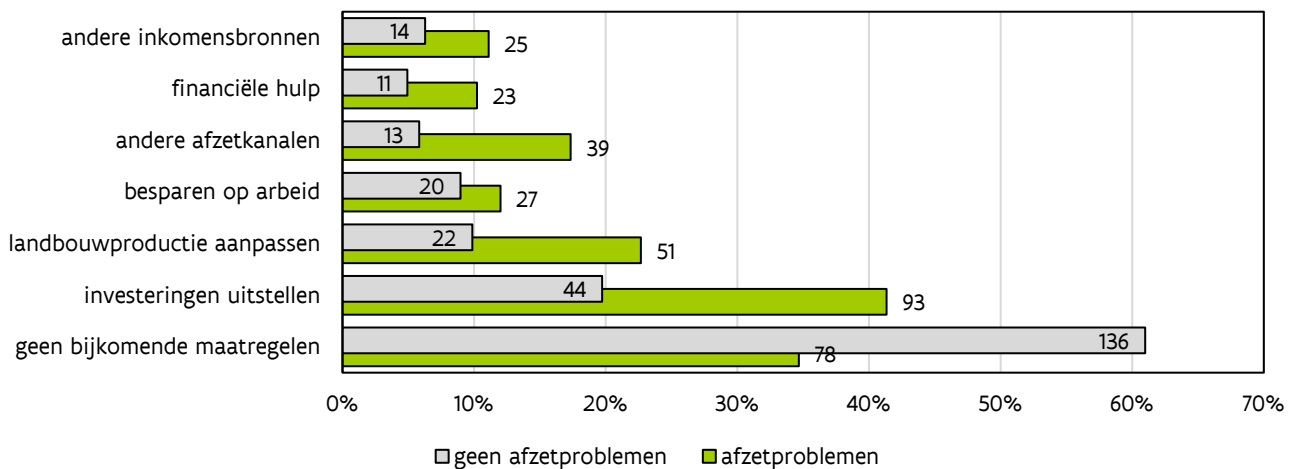
3.3 COMBINATIE VAN BELEMMERINGEN EN ONDERNOMEN ACTIES

Onderstaande tabellen tonen enkele combinaties van belemmeringen en genomen maatregelen. We kijken enkel naar het heden en de toekomst. De interpretatie van de tabellen is steeds hetzelfde: ondernemen bedrijven mét een bepaalde hindernis andere acties dan bedrijven die deze hindernis niét ondervinden? Onderstaande analyse is eerder beschrijvend, want vaak zullen er achterliggende redenen zijn die een invloed hebben op het resultaat, waarvan we de exacte impact niet kunnen bepalen.

Er wordt, om overzichtelijk te blijven en voldoende waarnemingen te hebben, geen onderscheid gemaakt tussen verschillende deelsectoren. Ongetwijfeld zullen er echter verschillen zijn tussen de diverse deelsectoren.

Figuur 7 toont de resultaten voor bedrijven met en zonder afzetproblemen. 225 van de 448 bedrijven geven afzetproblemen aan. Bedrijven met afzetproblemen duiden vaker aan dat ze maatregelen zullen ondernemen (55% t.o.v. 39%). Ze stellen vaker investeringen uit (41% t.o.v. 20%) en passen hun landbouwproductie vaker aan (23% t.o.v. 10%). Ook vragen ze vaker financiële hulp aan (10% t.o.v. 5%). Het gebruik van andere afzetkanalen is ook opvallend hoger (17% t.o.v. 6%). Op alle vlakken nemen ze vaker specifieke maatregelen.

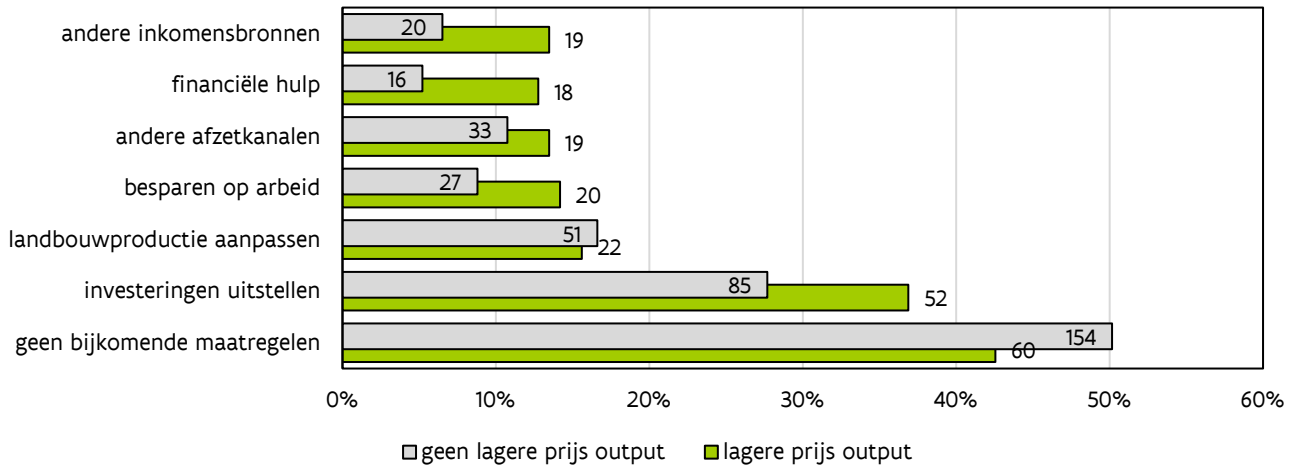
Figuur 7: aantal (getal bij elke balk) en aandeel (horizontale as) bedrijven die een bepaalde maatregel of actie ondernemen, opgesplitst volgens de belemmering "afzetproblemen"

Figuur 8 toont de resultaten voor problemen met lagere prijzen voor de outputproducten. 141 van de 448 bedrijven geven problemen met lagere outputprijzen aan. Bedrijven die een lagere prijs voor hun producten ontvangen, nemen slechts iets vaker bijkomende maatregelen (57% t.o.v. 50%). Ze stellen vaker investeringen uit (37% t.o.v. 28%), besparen vaker op arbeid (14% t.o.v. 9%) en doen vaker een beroep op financiële steun (13% t.o.v. 5%). Op alle vlakken, behalve het aanpassen van de landbouwproductie, nemen ze vaker specifieke maatregelen.

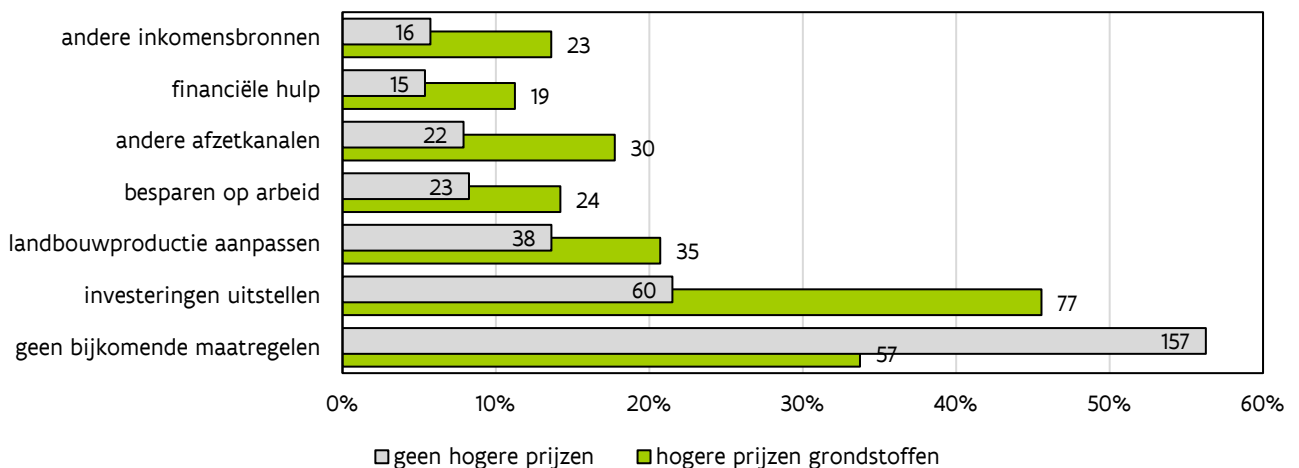

Figuur 8: aantal (getal bij elke balk) en aandeel (horizontale as) bedrijven die een bepaalde maatregel of actie ondernemen, opgesplitst volgens de belemmering "lagere prijs output"

Figuur 9 toont de resultaten voor problemen met hogere prijzen voor grondstoffen en diensten. 169 van de 448 bedrijven geven dit soort probleem aan. Bedrijven die hogere prijzen voor hun inputs ervaren, nemen vaker bijkomende maatregelen (66% t.o.v. 44%). Ze stellen vaker investeringen uit (46% t.o.v. 22%), zoeken vaker andere afzetkanalen (18% t.o.v. 8%) en bronnen van inkomsten (14% t.o.v. 6%). Op alle vlakken nemen ze vaker specifieke maatregelen.

Figuur 9: aantal (getal bij elke balk) en aandeel (horizontale as) bedrijven die een bepaalde maatregel of actie ondernemen, opgesplitst volgens de belemmering "hogere prijzen grondstoffen en diensten"

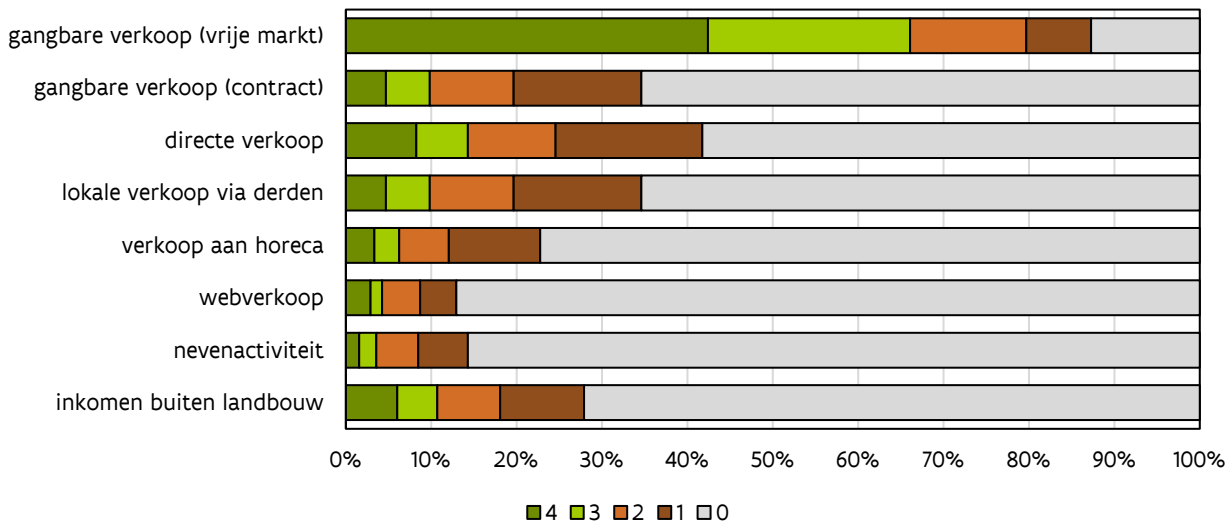

Figuur 10 toont de resultaten voor arbeidsproblemen. 71 van de 448 bedrijven ervaren hier problemen mee. Bedrijven met arbeidsproblemen ondernemen vaker bijkomende acties (75% t.o.v. 48%). Vorige resultaten toonden aan dat dit vooral groenteteelt-, sierteelt- en fruitteeltbedrijven zijn. Dat zal ook een invloed hebben op de genomen acties. Deze bedrijven passen vaker hun landbouwproductie aan (32% t.o.v. 13%) en besparen meer op arbeid (32% t.o.v. 6%). Ook op alle andere maatregelen zet deze groep bedrijven vaker in.

Figuur 11: het aandeel bedrijven volgens het belang van handelskanalen en andere inkomensbronnen voor het bedrijf op een schaal van 0 (geen belang) tot 4 (essentieel belang)

Een extra tabel kan opgesteld worden voor de verschillende deelsectoren. Het aantal waarnemingen is echter vaak zeer beperkt. Sommige deelsectoren hebben slechts weinig bedrijven in de bevraging en sommige opties komen sowieso weinig voor. Algemene uitspraken kunnen bijgevolg niet gemaakt worden en kunnen enkel een indicatie geven van de bedrijven uit de bevraging.

Tabel 5 toont of een bepaalde handelsactiviteit of inkomensbron voorkomt op het bedrijf per deelsector. Het belang van deze opties (van nul tot vier) wordt hier niet meer expliciet beschouwd. De tabel toont dat gangbare verkoop via vrije markt voor alle deelsectoren heel vaak voorkomt. Melkvee- en vleesvee hebben een ietwat lager percentage¹. Gangbare verkoop via contract gebeurt voornamelijk voor de akkerbouw, sierteelt en overige landbouw. Directe verkoop komt dan weer voornamelijk voor bij groente- en fruitteelt en varkens, hoewel de meeste sectoren een aandeel van meer dan 33% hebben. Lokale verkoop via derden volgt een gelijkaardig verhaal. Verkoop aan horeca gebeurt opvallend minder door akkerbouw- en varkensbedrijven, en ook niet door sierteeltbedrijven. Sierteeltbedrijven hebben dan wel weer opvallend vaak een webverkoop, met een aandeel van 44%.

Een bijkomende nevenactiviteit (hoevetoerisme, zorgboerderij enz.) komt vaker voor bij fruitteelt- en akkerbouwbedrijven. Een inkomen buiten de landbouw komt vooral voor bij akkerbouw- en vleesveebedrijven.

De deelnemende land- en tuinbouwbedrijven werd ook gevraagd of het belang van deze handelskanalen of inkomensbronnen zou veranderen in de toekomst. Ook de opstart van nieuwe kanalen valt hieronder. Slechts 6%, of 27 van de 448 bedrijven, geven aan het belang van deze opties te zullen herzien. De resultaten verschijnen in onderstaande tabel 3. Aangezien het slechts over een beperkt aantal bedrijven gaat, kunnen er geen algemene trends uit afgeleid worden. Voor elke activiteit zijn er steeds bedrijven die deze willen stoppen/afbouwen of uitbreiden/starten. Wel valt op dat er meer bedrijven aan denken om activiteiten op te starten of uit te breiden (46 vermeldingen) dan

¹ Dit resultaat is eerder verrassend. Vermoedelijk was er onduidelijkheid over wat verstaan wordt onder vrije markt en contract. Melkveehouders die melk verkopen aan de melkerij kunnen dit mogelijk aangeduid hebben als contract, hoewel het eigenlijk vrije markt is.

activiteiten te stoppen of af te bouwen (15 vermeldingen), wat vermoedelijk op meer diversificatie van de handelskanalen en inkomensbronnen duidt.

Tabel 3: bedrijven waarbij het belang van bestaande activiteiten zal veranderen

aantal bedrijven	stop	afname	idem	toename	start
gangbare verkoop (vrije markt)	1	3	9	11	1
gangbare verkoop (contract)	1	1	7		3
directe verkoop		1	6	6	4
lokale verkoop via derden		2	4	2	2
verkoop aan horeca		2	5		2
webverkoop		1	3	1	5
nevenactiviteit	1	1	4	1	2
inkomen buiten landbouw		1	5	4	2

Een bedrijf kan meerdere activiteiten omvatten en dus meermaals in de tabel voorkomen.

Wanneer we kijken naar de opstart van enkele activiteiten, komen slechts enkele sectoren aan bod, zoals getoond in tabel 4. Ook hier is het aantal waarnemingen te beperkt om algemene uitspraken te doen. 5 bedrijven denken een webverkoop op te starten, 4 bedrijven starten met directe verkoop en telkens 2 bedrijven starten met lokale verkoop via derden en verkoop aan horeca.

Tabel 4: opstart van directe verkoop, lokale verkoop, verkoop aan horeca en webverkoop

opstart per sector	akker	vlees	sier gl.	fruit	totaal
directe verkoop	1	1	1	1	4
lokale verkoop via derden	1			1	2
verkoop aan horeca	1			1	2
webverkoop	1	1	2	1	5

akker: akkerbouw – vlees: vleesvee – sier gl: sierteelt glas – fruit: fruitteelt

Tabel 5: het voorkomen van bepaalde handelskanalen of -activiteiten per deelsector, uitgedrukt in procent per deelsector

aandeel t.o.v. sector	Akker	Melk ²	Vlees	Vark	GR OL	GR gl	Sier gl	Fruit	Ov. LB	Ov. TB	Alle
gangbare verkoop (vrije markt) ²	91%	83%	80%	91%	94%	85%	100%	92%	89%	75%	87%
gangbare verkoop (contract) ²	85%	48%	41%	54%	41%	41%	81%	42%	68%	50%	56%
directe verkoop	36%	39%	37%	26%	41%	50%	25%	61%	42%	69%	42%
lokale verkoop via derden	30%	30%	30%	20%	35%	44%	44%	53%	33%	50%	35%
verkoop aan horeca	15%	24%	24%	6%	29%	24%	6%	31%	26%	38%	23%
webverkoop	12%	11%	15%	9%	12%	9%	44%	14%	10%	31%	13%
nevenactiviteit	30%	15%	11%	9%	12%	18%	6%	25%	11%	6%	14%
inkomen buiten landbouw	52%	29%	41%	23%	18%	12%	13%	28%	27%	19%	28%
Aantal bedrijven	33	80	46	35	17	34	16	36	133	16	448

Akker: akkerbouw – Melk: melkvee – Vlees: vleesvee – Vark: varkens – GR OL: groenten openlucht – GR gl: groenten glas – Sier gl: sierteelt glas – Fruit: fruitteelt – Ov. LB: overige landbouw – Ov. TB: overige tuinbouw

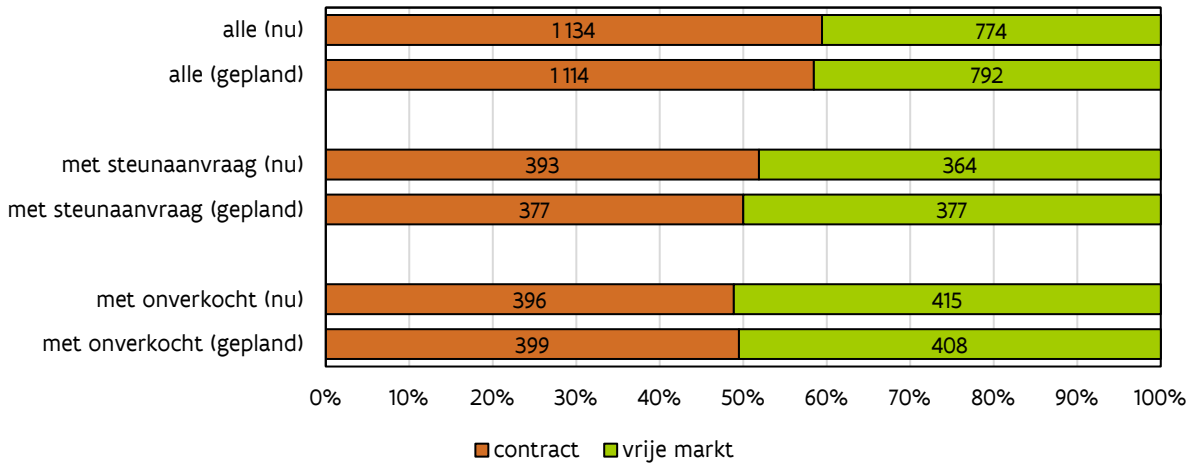
Er wordt geen rekening gehouden met het belang van het handelskanaal, enkel of het voorkomt of niet.

² De gangbare verkoop via vrije markt en contract geeft verrassende resultaten, vooral bij de melkveesector. Vermoedelijk beschouwden sommige respondenten de levering van melk aan een melkerij als contract. Deze onduidelijkheid vertekent de resultaten en zal in toekomstige bevragingen beter verwoord moeten worden.

////////////////////////////////////

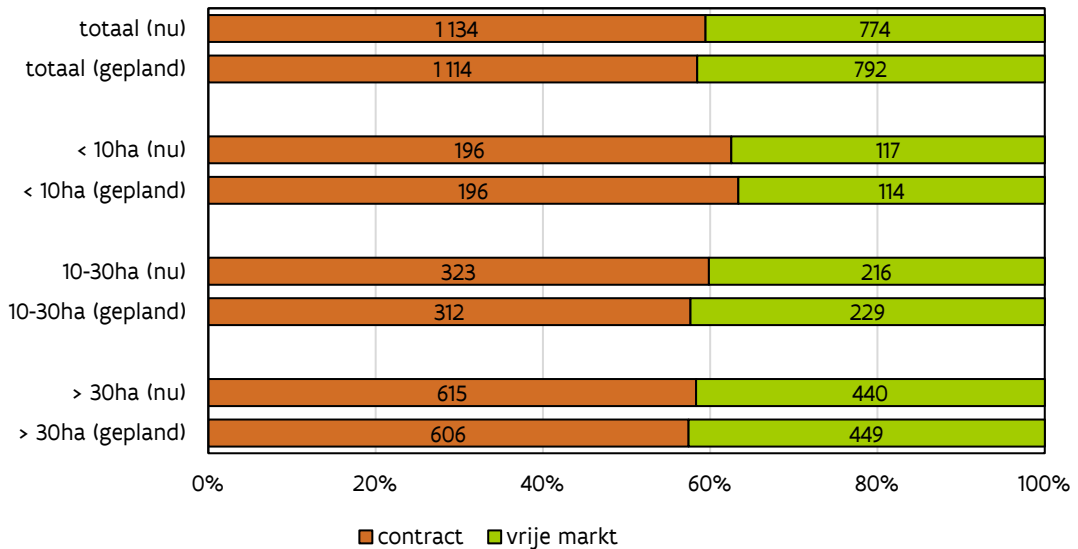
Figuur 12: verdeling van het areaal aardappelen (ha) van de huidige en toekomstige campagne dat via contract of via vrije markt verhandeld wordt

Areaal gebaseerd op LMN (2019) en antwoorden uit de enquête. Alle bedrijven (n=129), bedrijven met steunaanvraag (n=25), bedrijven met een onverkochte voorraad (n=39)

Figuur 13 toont aanvullend het aantal bedrijven en het gemiddelde percentage contractteelt en vrijemarktteelt van de vorige campagne en het percentage gepland in de toekomst voor verschillende groottes van arealen. Ook hier lijkt voor alle grootteklassen weinig te veranderen in de verhouding contractteelt – vrije markt.

Figuur 13: areaal aardappelen (ha) van de huidige en toekomstige campagne dat via contract of via vrije markt verhandeld zal worden, gegroepeerd volgens areaal aardappelen in 2019

Areaal gebaseerd op LMN (2019) en antwoorden uit de enquête. Totaal aantal bedrijven (n=111), kleiner dan 10ha (n=69), tussen 10 en 30ha (n=28), groter dan 30ha (n=14).

4.1.2 Onverkochte voorraden aardappelen

Uit de antwoorden bleek dat 39 bedrijven met aardappelteelt onverkochte voorraden hadden ten gevolge van de coronacrisis. Aan deze bedrijven werd aanvullend gevraagd wat er met deze overschotten gebeurd is. De opties waren: vervoerd (of verkocht als voeder), toch opgehaald door een afnemer, uitzonderlijk geëxporteerd of vergist/gecomposteerd. Figuur 14 geeft de resultaten weer.

De 39 bedrijven met overschotten vertegenwoordigen in totaal 855 hectare of 43% van de totale bevraagde groep landbouwers met aardappelen. Van die landbouwers met een overschot is 46% van de productie onverkocht (397 hectare), dat is 20% van de totale productie van alle landbouwers met aardappelen.

30 landbouwers duiden aan dat hun overschotten (deels) vervoerd werden, goed voor 201 hectare aardappelen. Gemiddeld omvat dit 29% van hun areaal. 18 landbouwers gaven aan dat hun overschotten toch (deels) werden opgehaald, wat goed was voor 150 hectare of 32% van hun areaal. Een beperkter aandeel werd uitzonderlijk geëxporteerd (5 landbouwers, 26 hectare, 20%) of vergist of gecompoteerd (5 landbouwers, 20 hectare, 17%).

Voor landbouwers met overschotten werd dus 24% van het areaal vervoerd, 17% werd alsnog opgehaald door een afnemer, 3% werd uitzonderlijk geëxporteerd en 2% werd vergist of gecompoteerd. Ten opzichte van het totale bevraagde areaal, dus ook van landbouwers die geen overschotten hadden, werd 10% vervoerd, 8% alsnog opgehaald, 1% uitzonderlijk geëxporteerd en 1% gecompoteerd.

In totaal is een equivalent van 397 hectare aardappelen door 39 landbouwers op een andere manier verhandeld of verwerkt. Dat is 20% van het totale bevraagde areaal. Vervoeren was veruit de belangrijkste actie. Merk op dat alle acties hoogstwaarschijnlijk gepaard gaan met een (zeer) hoog opbrengstverlies.

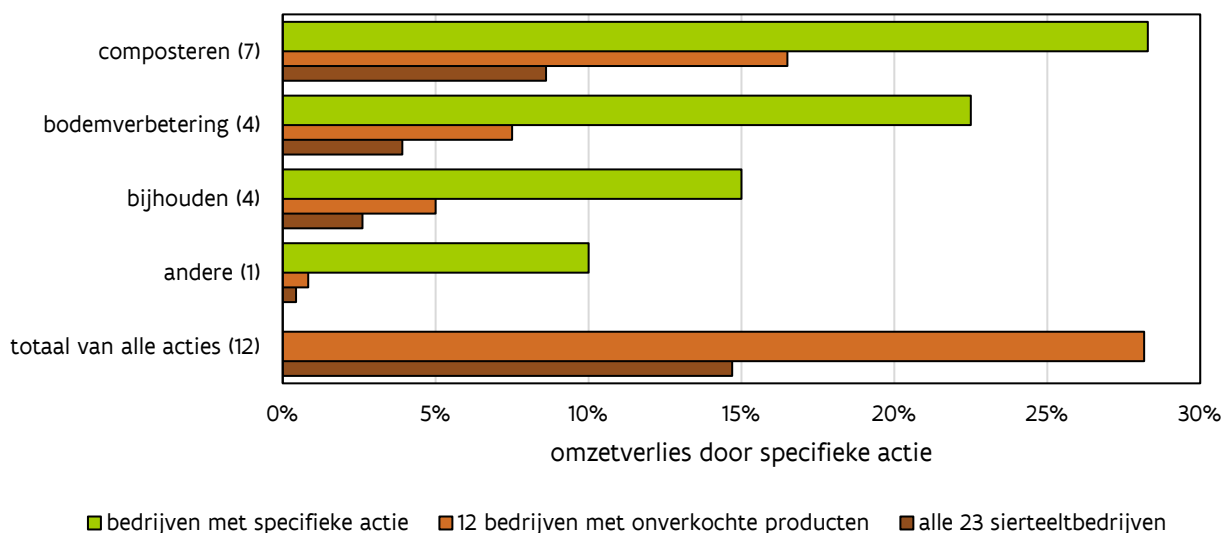

Het is moeilijk om een eenduidig gemiddelde te bepalen van de gehele groep sierteeltbedrijven. De bedrijven verschillen namelijk op allerlei vlakken, zoals hun geteelde producten en hun areaal. We zijn daarom genoodzaakt om elk bedrijf in het gemiddelde even zwaar te laten doorwegen.

We kunnen vervolgens twee bijkomende groepen afbakenen: de 12 bedrijven die onverkochte hoeveelheden aangeven en de totale groep van 23 sierteeltbedrijven. Voor de groep van 12 bedrijven met overschotten wordt 28% van de omzet op een andere manier verwerkt: 16% wordt gecomposteerd, 8% wordt omgezet in bodemverbeterend middel en 5% wordt tijdelijk bijgehouden. Voor de totale groep van 23 sierteeltbedrijven wordt gemiddeld 15% van de omzet anders verwerkt: 9% wordt gecomposteerd, 4% wordt omgezet in bodemverbeterend middel en 3% wordt tijdelijk bijgehouden.

Er zijn verschillen tussen individuele bedrijven en de beschouwde sierteeltactiviteiten. Ondanks de diversiteit duiden zeer veel bedrijven een omzetverlies aan. Voor vele bedrijven is dit omzetverlies aanzienlijk. Ongeveer de helft van de bevroegde sierteeltbedrijven geeft aan onverkochte voorraden te hebben. Deze werden voornamelijk gecomposteerd, maar een deel werd ook tijdelijk bijgehouden of omgezet in bodemverbeterend middel. De vernietiging van kostbare sierteeltproducten toont aan dat meerdere sierteeltbedrijven door de coronacrisis zwaar getroffen zijn.

Figuur 15: gemiddeld aandeel van wat er met de overschotten van sierteeltbedrijven ten gevolge van de coronacrisis is gebeurd

Uitgedrukt voor de bedrijven met deze bepaalde actie (aantal afhankelijk van de actie), voor alle bedrijven met overschotten (12 bedrijven) of voor alle sierteeltbedrijven in de enquête (23 bedrijven). Ter illustratie: er zijn 7 bedrijven die een deel van hun productie compeerden. Zij compeerden gemiddeld 28% van hun normale omzet. Er zijn in totaal 12 bedrijven die onverkochte hoeveelheden hebben. Gemiddeld gezien compeerden zij 16% van hun normale omzet. De totale groep sierteeltbedrijven bestaat uit 23 bedrijven. Gemiddeld gezien compeerden zij 9% van hun normale omzet.

bedrijven geeft aan omzetverlies geleden te hebben. Dit verlies was soms beperkt, maar vaak ook zeer groot. Van de bedrijven met omzetverlies ging gemiddeld 26% omzet verloren, voor de totale groep bedrijven was dit 18%. Zeker de bevroegde azalea- en snijbloemenbedrijven geven een aanzienlijk omzetverlies aan.

12 sierteeltbedrijven hadden te kampen met onverkochte voorraden door de coronacrisis. Deze werden voornamelijk gecomposteerd of verwerkt tot bodemverbeterend middel. Voor deze 12 bedrijven ging op deze manier 28% van de omzet verloren. De grote verscheidenheid aan sierteeltbedrijven maakt het echter moeilijk om te veralgemenen.

Zoals steeds zijn er grote verschillen tussen de unieke bedrijven. Sommige bedrijven zijn zwaarder getroffen dan andere, wat algemene uitspraken bemoeilijkt. Wel kunnen we stellen dat de coronacrisis een duidelijk negatieve impact heeft op de land- en tuinbouwsector, en dat de gedetailleerde resultaten van de aardappel- en sierteeltsector dit verder benadrukken.

BIJLAGEN

Onderstaande tabellen tonen de resultaten per deelsector voor hoofdstuk 1 van deze nota in verband met de impact op de economische toestand. De som van elke rij is gelijk aan 100%. Elke rij komt overeen met bedrijven die eenzelfde antwoord gaven op de gestelde economische vragen, per deelsector.

Tabel 7: invloed van de coronacrisis op de economische situatie van de afgelopen zes maanden, per deelsector, deel 1

deelsector	economische situatie	geen invloed	beperkt-matig	groot-uitsluitend	totaal
akkerbouw	veel slechter		13%	88%	8
akkerbouw	slechter		78%	22%	18
akkerbouw	normaal	71%	29%		7
akkerbouw	beter				
akkerbouw	veel beter				
akkerbouw	totaal	5	17	11	33
melkvee	veel slechter		20%	80%	15
melkvee	slechter	6%	45%	49%	51
melkvee	normaal	23%	62%	15%	13
melkvee	beter		100%		1
melkvee	veel beter				
melkvee	totaal	6	35	39	80
vleesvee	veel slechter			100%	2
vleesvee	slechter	11%	56%	33%	9
vleesvee	normaal	29%	58%	13%	24
vleesvee	beter	27%	55%	18%	11
vleesvee	veel beter				
vleesvee	totaal	11	25	10	46
varkens	veel slechter			100%	8
varkens	slechter		21%	79%	19
varkens	normaal	14%	57%	29%	7
varkens	beter		100%		1
varkens	veel beter				
varkens	totaal	1	9	25	35
groenten OL	veel slechter			100%	2
groenten OL	slechter		100%		2
groenten OL	normaal	13%	75%	13%	8
groenten OL	beter		80%	20%	5
groenten OL	veel beter				
groenten OL	totaal	1	12	4	17
groenten glas	veel slechter		44%	56%	9
groenten glas	slechter	11%	44%	44%	9
groenten glas	normaal	33%	56%	11%	9
groenten glas	beter	33%	17%	50%	6
groenten glas	veel beter			100%	1
groenten glas	totaal	6	14	14	34

Tabel 9: invloed van de coronacrisis op de economische situatie van de komende zes maanden, per deelsector, deel 1

deelsector	economische situatie	geen invloed	beperkt-matig	groot-uitsluitend	totaal
akkerbouw	veel slechter			100%	10
akkerbouw	slechter		92%	8%	12
akkerbouw	normaal	25%	50%	25%	8
akkerbouw	beter	33%	67%		3
akkerbouw	veel beter				0
akkerbouw	totaal	3	17	13	33
melkvee	veel slechter		25%	75%	12
melkvee	slechter	13%	52%	35%	31
melkvee	normaal	16%	56%	28%	32
melkvee	beter		80%	20%	5
melkvee	veel beter				0
melkvee	totaal	9	41	30	80
vleesvee	veel slechter			100%	1
vleesvee	slechter		67%	33%	12
vleesvee	normaal	37%	50%	13%	30
vleesvee	beter		67%	33%	3
vleesvee	veel beter				0
vleesvee	totaal	11	25	10	46
varkens	veel slechter		43%	57%	7
varkens	slechter	8%	58%	33%	12
varkens	normaal	13%	75%	13%	8
varkens	beter		38%	63%	8
varkens	veel beter				0
varkens	totaal	2	19	14	35
groenten OL	veel slechter			100%	1
groenten OL	slechter		86%	14%	7
groenten OL	normaal	13%	88%		8
groenten OL	beter			100%	1
groenten OL	veel beter				0
groenten OL	totaal	1	13	3	17
groenten glas	veel slechter	17%	33%	50%	6
groenten glas	slechter	8%	75%	17%	12
groenten glas	normaal	9%	91%		11
groenten glas	beter	20%	40%	40%	5
groenten glas	veel beter				0
groenten glas	totaal	4	23	7	34

////////////////////////////////////

Tabel 11: invloed van de coronacrisis op de totale verwachte productie van de komende zes maanden, per deelsector, deel 1

deelsector	verwachte productie	geen invloed	beperkt-matig	groot-uitsluitend	totaal
akkerbouw	veel slechter	20%	60%	20%	5
akkerbouw	slechter	47%	33%	20%	15
akkerbouw	normaal	73%	27%		11
akkerbouw	beter	50%	50%		2
akkerbouw	veel beter				0
akkerbouw	totaal	17	12	4	33
melkvee	veel slechter	50%		50%	2
melkvee	slechter	36%	64%		11
melkvee	normaal	68%	28%	4%	47
melkvee	beter	70%	20%	10%	20
melkvee	veel beter				0
melkvee	totaal	51	24	5	80
vleesvee	veel slechter			100%	1
vleesvee	slechter	33%	50%	17%	12
vleesvee	normaal	70%	30%		27
vleesvee	beter	67%	17%	17%	6
vleesvee	veel beter				0
vleesvee	totaal	27	15	4	46
varkens	veel slechter				0
varkens	slechter	60%	30%	10%	10
varkens	normaal	58%	38%	4%	24
varkens	beter	100%			1
varkens	veel beter				0
varkens	totaal	21	12	2	35
groenten OL	veel slechter	100%			1
groenten OL	slechter	50%	50%		8
groenten OL	normaal	57%	43%		7
groenten OL	beter		100%		1
groenten OL	veel beter				0
groenten OL	totaal	9	8	0	17
groenten glas	veel slechter	50%	25%	25%	8
groenten glas	slechter	38%	63%		8
groenten glas	normaal	75%	17%	8%	12
groenten glas	beter	67%	17%	17%	6
groenten glas	veel beter				0
groenten glas	totaal	20	10	4	34

Tabel 12: invloed van de coronacrisis op de totale verwachte productie van de komende zes maanden, per deelsector en totaal van alle sectoren, deel 2

deelsector	verwachte productie	geen invloed	beperkt-matig	groot-uitsluitend	totaal
sierteelt glas	veel slechter				0
sierteelt glas	slechter				0
sierteelt glas	normaal	44%	56%		9
sierteelt glas	beter	17%	67%	17%	6
sierteelt glas	veel beter	100%			1
sierteelt glas	totaal	6	9	1	16
fruit	veel slechter	60%	20%	20%	5
fruit	slechter	54%	38%	8%	13
fruit	normaal	100%			11
fruit	beter	57%	43%		7
fruit	veel beter				0
fruit	totaal	25	9	2	36
overige LB	veel slechter	50%	25%	25%	8
overige LB	slechter	41%	38%	21%	29
overige LB	normaal	50%	44%	6%	84
overige LB	beter	75%	25%		12
overige LB	veel beter				0
overige LB	totaal	67	53	13	133
overige TB	veel slechter				0
overige TB	slechter	60%	40%		5
overige TB	normaal	73%	27%		11
overige TB	beter				0
overige TB	veel beter				0
overige TB	totaal	11	5	0	16
alle sectoren	veel slechter	47%	27%	27%	30
alle sectoren	slechter	45%	43%	12%	111
alle sectoren	normaal	62%	34%	4%	244
alle sectoren	beter	63%	29%	8%	62
alle sectoren	veel beter	100%			1
alle sectoren	totaal	256	157	35	448

////////////////////////////////////

Tabel 14: invloed van de coronacrisis op de totale verwachte verkoopprijs van de komende zes maanden, per deelsector en totaal van alle sectoren, deel 2

deelsector	verwachte verkoopprijs	geen invloed	beperkt-matig	groot-uitsluitend	totaal
sierteelt glas	veel slechter			100%	1
sierteelt glas	slechter			100%	2
sierteelt glas	normaal	25%	75%		8
sierteelt glas	beter		100%		5
sierteelt glas	veel beter				0
sierteelt glas	totaal	2	11	3	16
fruit	veel slechter		50%	50%	2
fruit	slechter	13%	75%	13%	8
fruit	normaal	40%	53%	7%	15
fruit	beter	9%	73%	18%	11
fruit	veel beter				0
fruit	totaal	8	23	5	36
overige LB	veel slechter		11%	89%	9
overige LB	slechter	6%	50%	44%	48
overige LB	normaal	18%	45%	37%	51
overige LB	beter	16%	68%	16%	25
overige LB	veel beter				0
overige LB	totaal	16	65	52	133
overige TB	veel slechter				0
overige TB	slechter		100%		4
overige TB	normaal	50%	40%	10%	10
overige TB	beter	50%	50%		2
overige TB	veel beter				0
overige TB	totaal	6	9	1	16
alle sectoren	veel slechter		23%	78%	40
alle sectoren	slechter	9%	58%	34%	139
alle sectoren	normaal	23%	51%	26%	180
alle sectoren	beter	13%	60%	27%	89
alle sectoren	veel beter				0
alle sectoren	totaal	65	234	149	448

////////////////////////////////////